

12. Бем М. В., Городиський І. М., Саттон Г., Родіоненко О. М. Захист персональних даних : правове регулювання та практичні аспекти: наук.-практ. посібник. Київ : К.І.С., 2015. 220 с.

13. Кінаш Н. Б. Реалізація загальноєвропейських принципів громадянства в Україні: конституційно-порівняльне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Нац. акад. внутр. справ. Київ. 2020. 281 с.

Желтухін Олексій Володимирович,
здобувач наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ

Криміналізація незаконного використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку насамперед обумовлена гострою суспільно-політичною проблемою, яка набула значних масштабів після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну, коли почали виявляти факти незаконного привласнення гуманітарної допомоги у значних розмірах та її використання не за призначенням та з метою отримання прибутку, що спричинило хвилю обурення та незадоволення в суспільстві [1, с. 359].

Аналіз офіційної статистики Офісу Генерального прокурора свідчить про тенденцію до зниження кількості облікованих кримінальних правопорушень передбачених ст. 201-2 КК України за певні періоди, зокрема, упродовж 2022 р. обліковано 384 кримінальних правопорушень пов'язаних з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку (у 2023 р. 189) [2].

Водночас, висновки про кількісні та якісні показники вказаного виду злочинів не можна робити, ґрунтуючись лише на офіційній статистиці правоохоронних і судових органів, адже він означений високим рівнем латентності [3, с. 389].

Досить часто злочинна діяльність організованої злочинної групи маскується під приводом законної діяльності, особливо в умовах воєнного стану, наприклад під волонтерську, гуманітарну допомогу тощо [4, с. 177].

Непоодинокими є і випадки, коли злочинці, з метою створення уяви у надавачів гуманітарної та благодійної допомоги про дійсність намірів здійснення ними благодійної діяльності, використовували надані ними супровідні документи на гуманітарний вантаж, для реалізації свого злочинного умислу та ускладнення викриття їх протиправної діяльності правоохоронними органами.

Крім того, сучасні організовані групи тісно пов'язані корупційними зв'язками з посадовими особами органів державної влади та працівниками правоохоронних органів України [5, с. 295].

Зважаючи на викладене особливого значення набуває вивчення особи злочинця даного типу.

Із криміналістичної точки зору вивчення особи злочинця надає слідству ряд додаткових можливостей. Зокрема, відомості про нього дають змогу виокремити дані, необхідні для організації найбільш ефективного розшуку та викриття особи, яка вчинила певний злочин, одночасно забезпечуючи усунення причин і умов вчинення кримінальних правопорушень та їх рецидивів.

Відповідно, особу злочинця, як елемент криміналістичної характеристики, доцільно охарактеризувати як сукупність соціально значущих ознак і відносин, які характеризують винну в порушенні кримінального закону людину, в поєднанні з іншими умовами та обставинами, що впливають на її злочинну поведінку [6, с. 181–183].

При цьому у структурі особи злочинця, вважаємо за необхідне виділити наступні елементи:

1) соціально-демографічні ознаки, які включають відомості про стать, вік, рівень освіти, сімейний стан, рід занять, наявність постійної роботи, її тривалість, інші джерела матеріального доходу, національність, громадянство, місце проживання;

2) особистісно-рольові властивості;

3) морально-психологічні якості, які включають внутрішній світ злочинця, широту світогляду, ціннісні орієнтації, емоційно-вольові якості;

4) риси правової та моральної свідомості;

5) психічні відхилення, установлені під час проведення судово-психіатричних експертиз;

6) кримінально-правові ознаки, які встановлюються судом під час призначення покарання, згідно з кримінальним законодавством України;

7) загальнозначущі позитивні людські якості, які сприяють запобіганню та відверненню кримінальних правопорушень [7, с. 152–159].

Таким чином, вважаємо, що дослідження такої категорії осіб, які вчиняють незаконне використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, з метою отримання прибутку, є необхідним, для правильного визначення кола підозрюваних та проведення першочергових слідчих (розшукових) дій, що в свою чергу, збільшить ефективність досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О.С. Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги: аналіз законодавчої новели. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С. 359–362. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/87>.

2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора: [сайт]. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

3. Павленко С.О. Основи оперативно-розшукової тактики: монографія. Київ: . «Видавництво Людмила», 2022. 624 с.

4. Синоверський А. Організація та планування розслідування кримінальних правопорушень вчинених організованими групами в умовах воєнного стану. *Věda a perspektivy* № 1(20) 2023. С. 170–182.

5. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: Людмила, 2022. 1092 с.

6. Чаплинська Ю. А. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики злочинів. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2019. № 6. С. 181–183.

7. Денисов С. Ф. Особа злочинця у кримінологічній теорії України. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2020. №1 (22). С. 152–159.

Козлов Руслан Юрійович,

здобувач наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

ВИПРАВДАНИЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Сучасні євроінтеграційні амбіції України засвідчують її прагнення сформувати власну національну правову систему відповідно до найвищих міжнародних стандартів, які передбачають не просто декларування основоположних прав людини і громадянина, а й